

Zápis ze zasedání Vědecké sekce Rady KRNAP,

konaného v Botanickém ústavu AV ČR v.v.i. v Průhonicích dne 31. října 2024
(9:30–13.10 hod.)

Přítomni: Doc. Dvořák, Prof. Fanta, PhDr. Fellner, RNDr. Halda, Ph.D., Prof. Hruška, Ing. Hušek, (místopředseda VS), Prof. Krahulec (předseda VS), Ing. Kříž, RNDr. Kulich, PaedDr. Luštinec, RNDr. Pilous, RNDr. Plamínek, PhDr. Rynda, P. Tołoknow (pověřen zastupováním Dr. Raje)

Omluveni: Mgr. Hubený, Doc. Klapka, Ing. Rothrockl, Ing. Arch. Říha, Prof. Svoboda, RNDr. Štursa

Hosté: PhDr. Böhnisch (SKRNAP), Mgr. Březina, Ph.D. (SKRNAP), Ing. Kholová, Ph.D. (SKRNAP), RNDr. David Krause, Ph.D. (SKRNAP), Ing. Pergl, Ph.D. (BÚ AV ČR)

Bylo přítomno celkem 19 osob, 14 členů VS Rady KRNAP a 5 hostů. 6 členů VS Rady KRNAP se omluvilo. Nadpoloviční účast přítomných členů VS Rady KRNAP, vč. zplnomocněného člena, zaručuje usnášeníschopnost zasedání.

1. Zahájení

- Zasedání zahájil a vedl předseda VS Prof. Krahulec. Uvítal účastníky a předal slovo řediteli SKRNAP.

- PhDr. Böhnisch připomněl plánovanou novelizaci zákona o požární ochraně, zdůraznil význam primárního bezlesí a nastínil a zdůvodnil organizační změny, které se udály na OPNP Správy KRNAP.

- RNDr. Plamínek a Prof. Hruška poukázali na důležitost správné koordinace aktivit v OP a nabídli pomoc vědecké komunity při hledání vhodných řešení.

- Prof. Krahulec při té příležitosti připomněl otevřenou diskusi při setkání vědecké sféry a NGO s náměstkou MŽP kvůli novelizaci zákona č. 114/1992 Sb.

2. Informace k restrukturalizaci Odboru péče o NP Správy KRNAP

- Dr. Krause seznámil VS s nově vzniklým Oddělením monitoringu a podkladů k péči (OMPP) a agendou 4 kmenových a 3 projektových zaměstnanců oddělení. Zdůraznil význam spolupráce napříč odděleními i odbory Správy KRNAP.

Představil 5 předpokladů-vizí-činností nově vzniklého oddělení:

1. úzká spolupráce v rámci odboru (OOP, OPLE) a organizace
2. úzká spolupráce s výzkumnými institucemi
3. úzká spolupráce s VŠ (stáže, exkurze, semináře, kvalifikační práce)
4. Opera Corcontica
5. Genová banka semen

a řešené pracovní úkoly: nastavení dodržování Zásad péče o KRNAP a jeho OP, projekt GLORIA, digitalizaci výzkumných zpráv z projektu NPO-POPFK + další projekty.

- Popsal koordinaci, správu a systém povolování externích výzkumů a vyjmenoval další činnosti, kterými se OMPP zabývá (např. pořádání exkurzí, konzilia k alpinskému bezlesí, akcí nebo monitoring návštěvnosti).

- Zdůraznil koncepci společné přeshraniční cz-pl strategie monitoringu a výzkumu jako významný úkol na zimu 2024/2025.
- Plénium seznámil s projekty z programu Interreg a jejich významem.

Diskuse k bodu 2:

- Prof. Hruška poznamenal, že periodikum Opera Corcontica by mělo mít ambici proniknout do mezinárodní citační databáze Scopus.
- RNDr. Plamínek označil VS Rady KRNAP za důležitý poradní sbor a partnera pro Správu KRNAP, který v případě potřeby nabízí spolupráci.
- Prof. Fanta poděkoval řediteli SKRNAP za rozhodnutí vytvořit Oddělení monitoringu a podkladů k péči, zdůraznil jeho význam a připomněl, že podobné myšlenky měl s kolegy již před 60 lety, kdy za ně NP měl před okupací obdržet mezinárodní ocenění.
- Ing. Hušek nabídl spolupráci a partnerství s Oddělením sledování stavu biodiverzity AOPK ČR.

VS bere na vědomí informace k restrukturalizaci OPNP Správy KRNAP.

3. Vegetace krkonošské tundry – minulost, současnost a budoucnost

- Mgr. Březina přednesl plénu návrh pilotních managementových zásahů v zóně přírodní nad horní hranicí lesa.
- Zdůraznil význam fenoménu arktalpínské tundry a upozornil na změny vegetačních typů v čase a vliv vnějších vlivů na cenná společenstva.
- Jako hlavní důvody plánovaných pilotních zásahů uvedl zarůstání bezlesí dřevinnou vegetací a expanzivními druhy rostlin (např. třtinou nebo bezkolencem).
- CÍL: Snaha omezit expanzní charakter a zarůstání cenných druhů a společenstev.
- Upozornil, že konzilium zástupců MŽP, které se konalo od 19. do 20. 6. 2024 v Krkonoších, kvitovalo snahu o podporu zvláště chráněných druhů rostlin.
- Počet experimentálních zásahů by neměl přesáhnout 20 na 6 lokalitách. Modelovým druhem pro všech 6 lokalit je všivec krkonošský pravý.
- **Plánované modelové zásahy: výřez dřevin, vyhrabávání stařiny, seč, pastva, dosev semen.**
- Zásahy jsou plánovány v dostatečném předstihu v době, kdy je druhu na lokalitách stále dost, stav není kritický a je zaručeno šíření diaspor.
- Přednášející ukončil prezentaci představením 6 navržených lokalit.

Diskuse k bodu 3:

- Prof. Krahulec uvítal, že se jedná o pilotní experimentální zásahy malého rozsahu, na jejichž základě dojde k ověření hypotézy jejich účinnosti a prospěšnosti. Jako problém současné OP vnímá spouštění velkoplošných mng aktivit bez ověření jejich účinnosti.

- PhDr. Böhnisch zdůraznil nutnost se problematice věnovat a poznamenal, že extenzivní pastva je nedílnou součástí charakteru tundry a je třeba ji vyzkoušet v Krkonoších.
- PhDr. Rynda uvedl, že spor "druhařů" a "procesářů" v OP je zásadní i ve veřejném prostoru, je to problém společností vnímaný a bude zesilovat se změnami klimatu. Vyjádřil myšlenku, že do budoucna je třeba přeformulovat koncept OP. Maloplošnost zásahů vnímá jako jediné rozumné řešení.
- Na dotaz RNDr. Plamínka, zda existují historické podklady (paleobotanika, archivní údaje atd.), Mgr. Březina připomněl archivní práci Teodora Lokvence, díky níž máme představu o historickém vývoji lokalit a pastva je na nich historicky doložená.
- Prof. Fanta připomněl, že se jednalo o účelové zalesňování a to i na lokalitách, kde historicky nebyl prokázán výskyt kleče. Bylo by účelné ověřit prvopočátky osídlení v Krkonoších a zjistit stav lesa mezi 9. a 11. stoletím za průběhu klimatické změny.
- Mgr. Březina popsal určitou analogii k Jeseníkům (na základě paleobotanických studií atd.).
- Prof. Hruška zdůraznil vliv stavu prostředí na změny vegetačních typů a dlouhodobé překročení kritických zátěží dusíku. Uvedl, že přírodní zóna má být ze zákona určená procesům. A jestli se ve větší míře začnou praktikovat zásahy/změny, je třeba do budoucna uvažovat nad návrhem úpravy zonace.
- RNDr. Krause připomněl obtížnost rekonstrukce vývoje krajiny v oblastech rašelinišť (problematický rozbor sedimentů) a probíhající palynologický monitoring.
- Prof. Krahulec poznamenal fakt, že refugia vzácných druhů (např. alpských jestrábníků), historicky klečí nezarostla.
- RNDr. Plamínek kvituje možnost vyhodnocení zásahů a vypracování vize po nějaké době. Je třeba si do budoucna připravit argumentaci pro vysvětlování navržených mng. zásahů stran veřejnosti.
- Prof. Fanta zdůraznil rozdílnost klimatu u nás (vnitrokontinentální) a ve Skandinávii (přímořské-atlantické).
- RNDr. Pilous doplnil, že Krkonoše jsou geomorfologicky mnohem blíže k Severnímu Uralu než ke Skandinávii.
- Ing. Kříž kvituje kontakt s kolegy z Jeseníků, kteří mají s problematikou zkušenosti. Mgr. Březina potvrdil vzájemnou spolupráci při plánování mng. zásahů.
- Ing. Hušek doplnil, že rozsah zásahů byl v Jeseníkách větší a poměrně invazivní, což lze využít jako příležitost pro čerpání zkušeností.
- PhDr. Böhnisch, Ing. Hušek a RNDr. Kulich doporučili uvážlivost v komunikaci stran veřejnosti a při navrhování zásadních změn vyplývajících z realizace navržených zásahů. Je třeba se vyvarovat zpochybňování současné mng. zonace a považovat aktivity za experiment malého rozsahu s cílem ověřit hypotézu. RNDr. Krause doplnil, že záměrem není obnovit management v takovém rozsahu, v jakém historicky existoval. Bavíme se např. o 10 % současné tundry.

VS navrhuje následující usnesení o pilotních (experimentálních) zásazích:

VS Rady KRNAP souhlasí s pilotními (experimentálními) zásahy ve prospěch zvláště ohrožených druhů rostlin dle Vyhl. č. 395/1992 Sb. v přírodní zóně KRNAP, tak jak byly představeny na setkání vědecké sekce Rady KRNAP dne 31. 10. 2024 v Průhonicích. HLASOVÁNÍ: Návrh byl VS jednohlasně přijat (14 členů pro, 0 členů proti, 0 členů se zdrželo hlasování).

4. Rostlinné invaze v KRNAP a okolí

- Ing. Pergl představil projekt RekREENVÍ – komplexní hodnocení dopadů cestovního ruchu na území KRNAP a ruderalizace horské krajiny na příkladu Krkonoš, Metodiku mapování a monitoringu invazních (vybraných nepůvodních) druhů a projekt Asics. Představil studii analýzy stavu pro KRNAP pro oblast Pec pod Sněžkou, Velkou a Malou Úpu, pokrývajících 5 750 ha území. Prezentoval dokument Strategie managementu invazních druhů rostlin pro NP České Švýcarsko. Kvitoval kvalitu spolupráce s KPN z hlediska prevence a obrany proti šíření invazních druhů.

Diskuse k bodu 4:

- Mgr. Březina upozornil na vymáhání souhlasů k zásahům proti invazním druhům od vlastníků pozemků a uvedl, že opatření obecné povahy představuje možnost nutnosti souhlasu obejít.
- Ing. Pergl poznamenal k opatření obecné povahy, že když neprovede zásah proti invazním druhům vlastník, může to udělat Správa NP, ale je to finančně náročné. Kraje se v případě pajasanu bránily odpovědnosti. Lupina může stát SKRNAP nemalé finanční prostředky.
- Prof. Fanta vyjmenoval možnosti řešení, tj. postih, dohoda (řada možností), ale hlavně je důležité veřejné publikování problematiky (nenašel k problematice články v časopise Krkonoše & Jizerské hory).
- Ing. Pergl doplnil, že lidé jsou nepoučitelní a nečtou.
- PhDr. Rynda opatření obecné povahy označil za elegantní právní hybrid sloužící veřejnému zájmu. V Kanadě je to jinak, ale to je dáno jinými poměry.
- RNDr. Plamínek nabídl řešení využívat lidi z řad široké veřejnosti, kteří problematiku chápou a předají informace dál.
- Podle Prof. Fanty je potřeba konsensuální řešení (zkušenost ze zahraničí).
- Podle RNDr. Pilouse je každá publikace dobrá, vždy se nějaký čtenář najde.
- Ing. Pergl u ŘSD a SŽ uznal obrovský posun, když takové organizace přijmou problematiku za svou.
- Podle RNDr. Kulicha se jedná o téma vhodné pro občanskou vědu, skautské patronáty apod.
- PaedDr. Luštinec vyzdvihl význam publikační činnosti (zkušenost z památkové péče) na příkladu Zvědavé uličky v Jilemnici a výsadeb rostlin v ní.
- PhDr. Rynda poznamenal, že 90 % ochranářů nevědělo, co to je NIMBY (not in my backyard) efekt. Společenskovední vzdělání u ochranářů je potřebné (přednášky na ochranářských oborech).
- RNDr. Pilous uvedl jako příklad park u zámku v Pardubicích – vykácení nepůvodních dřevin, které tam nemohly být za Pernštejnů.
- Mgr. Březina navrhnul přizvat někoho ze společenskovedních oborů – lepší osvěta.
- Ing. Pergl doplnil, že invazní druhy rostlin jsou snadno determinovatelné, osvěta je důležitá.

- Podle RNDr. Plamínka je účelné představit si, kdo bude materiály o invaz. rostlinách číst.
- Ing. Hušek označil za důležitý prostředek interpretaci, RNDr. Plamínek komunikaci na příkladech.

Prof. Krahulec ukončil a shrnul diskusi konstatováním, že téma je objemné, záleží na komunikaci a také na ochotě lidí informace převzít.

VS bere na vědomí informace k rostlinné invazi v KRNAP a okolí.

Prof. Krahulec poděkoval za účast, plodnou diskusi a ukončil zasedání VS Rady KRNAP.

Shrnutí:

VS bere na vědomí informace k restrukturalizaci OPNP Správy KRNAP.

VS Rady KRNAP souhlasí s pilotními (experimentálními) zásahy ve prospěch zvláště ohrožených druhů rostlin dle Vyhl. č. 395/1992 Sb. v přírodní zóně KRNAP, tak jak byly představeny.

VS bere na vědomí informace k rostlinné invazi v KRNAP a okolí.

Zapsala: Ing. Irena Kholová, Ph.D. (tajemnice Rady KRNAP), 31. 10. 2024

Kontroloval: prof. RNDr. František Krahulec, CSc. (předseda VS)



